

Jugoslovansko šolstvo.

(Govor g. državnega poslanca dr. Gregorčeca v državnem zboru dne 17. februarja 1896.)

(Konec.)

Ako se gre za popolnitev slovenskih učiteljskih mest, tedaj g. deželni šolski nadzornik Linhard in njegov deželni šolski svet tega zakona ne pozna. V Ormožu je razdelil obstoječo štirirazredno dvojezično ljudsko šolo v dvorazredno dvojezično in v dvorazredno nemško šolo, kar nasprotuje neki razsodbi upravnega sodišča, katera izrečno prepoveduje, da se pri ustanovitvi takozvanih priložnostnih šol ne smejo šolski otroci jemati iz že obstoječih šol. Sicer pa si je še dovolil drugo nepostavno dejanje. V tej važni stvari niti ni zaslisal dotičnega okrajnega šolskega sveta.

Nadalje so se v najnovjšem času v večih trgih na južnem Štajarskem ustanovile nemške ljudske šole. Te nemške ljudske šole so se vse protizakonito ustanovile. Zakon izrečno pravi, da treba za ustanovitev kake šole vsaj skozi 5 let 40 za šolo godnih otrok, ki še v nobeno šolo ne hodijo.

Tega pa tukaj ne najdemo v nobenem trgu. V Ljutomeru imamo 14 nemških poleg 67 slovenskih otrok, na Laškem le 10 nemških in 115 slovenskih otrok, v Vojniku 17 nemških in 52 slovenskih, v Vitanju 18 nemških poleg 46 slovenskih otrok. Te šole so torej protizakonito nastale in jih moramo protizakonito plačevati. Ker ni bilo toliko nemških otrok, kolikor jih zakon zahteva, zato pa so vzeli tiste, ki so manjkali, pri slovenskih stariših s tem, da so jih tako dolgo strahovali in zapeljevali, dokler stariši niso privolili v ta novodobni rop otrok. — Med drugim se mi je sporočilo iz Ljutomer: Tamošnji davkar je pisal slovenskemu posestniku, da naj pošlje svoje otroke v novo nemško šolo, ker bo za to postal zapriseženi cenitelj.

Še to bi rad povedal. Štajarski deželni šolski svet in njegov deželni šolski nadzornik Linhard se obnaša proti slovenskemu učiteljstvu zelo nemilostno. Nedavno je bilo 57 šol povzdignjenih iz tretjega v drugi plačilni razred, to je plača 600 fl. se je povišala na 700 fl. Na nemškem gornjem Štajarskem je ta sreča zadela 35 šol, na nemškem srednjem Štajarskem 18 in na slovenskem južnem Štajarskem 4 šole. Ko smo o tem izvedeli, nas je ta vest zelo iznenadila in po pravici razburila.

Gospoda moja! S številkami in z neovrženimi resničnimi dogodki sem dokazal, da slovenska manjšina na Koroškem in Štajarskem od sedanjih deželnih šolskih oblastij v narodnih šolskih stvareh ne more pričakovati pravičnosti. Zato pa smo v svojo obrambo in da si ohranimo svoje narodno življenje, prisiljeni nastopiti ono pot, katero je nastopila nemška manjšina na Češkem in za njo tudi vlada. Češki deželni šolski svet v Pragi se je razdelil. Nemci so dobili svoj nemški oddelek in posebne nemške šolske nadzornike. To pot nastopiti smo prisiljeni tudi Slovenci na Koroškem in Štajarskem. Gospoda moja! Nobena rodbina, ki še ima nekoliko ponosa v sebi, si ne bo pustila gledati na vzgojo otrok zapovedovati od sosedne rodbine, naj si bo ta še tako olikana. V tem oziru velja svet, dober vzgled, a ne zapoved. Take zapovedi se vedno smatrajo za nepravilno seganje v pravice drugih in jih tudi nihče ne sluša. Isto velja tudi pri vsakem narodu, ki hoče narodno živeti in še dalje obstati. V šolskih stvareh, posebno gledati na ljudske šole, naj bi imel vsak avstrijski narod nekako narodno samoupravo. Nobenemu narodu naj bi ne bilo dovoljeno posegati v to okrožje, sicer ne bo pri nas pokoja in miru.

Mislím, da vlada ne bo našim težnjam in zahtevam neprijazna. Kajti isti uzroki, ki so obveljali v

obrambo nemške manjšine na Češkem, imajo tudi popolno veljavo za slovensko manjšino na Koroškem in Štajarskem le še v večji meri. Sicer pa je vladi, dokler ne dobimo narodnostnega zakona, zakona o kurijah v obrambo manjšin in izvrševalnega zakona k članu 19 državnega osnovnega zakona, edino tem potom mogoče ublažiti ostrost prepira v šolskih stvareh in pospešiti oni mir med avstrijskimi narodi, katerega si vsak domoljub že z ozirom na skupno državo po vsej pravici želi. Moj predlog se glasi: »Vlada se opozarja, naj najhitreje vse potrebno ukrene, da se deželna šolska sveta na Koroškem in Štajarskem razdelita v nemški in slovenski oddelek in se za Slovence odločena učiteljska, izvrševalna komisija, za ljudske in srednje šole na Koroškem in Štajarskem nastavi poseben slovenski deželni šolski nadzornik«. — S tem sklenem.

Cerkvene zadeve.

Pridiga

premilostljivega gospoda knezoškofa **Mihaela** o priložnosti blagoslovitve vogelnega kamena za novo farno cerkev v Čadramu na praznik obletnice cerkvenega posvečevanja dne 20. oktobra 1895.

(Konec.)

5. V Gospodu ljubljani kristijani! Vam pač gotovo dopada lepa cerkev. Vsi radi zahajate v čisto, znažno, vkusno postavljeno hišo božjo. Ali morda ni vsakdo izmed Vas vesel mične in vabljive cerkve sv. Barbare, v katero sem tudi jaz kot deček rad zahajal in v kateri sem nekako opravil prvo cerkveno službo, ko sem držal škropilnik, iz katerega so duhovniki škropili procesijo, došlo v križevem tednu v prijazno cerkev. O vsaki krasni cerkvi bi človek pel s kraljem Davidom: »Kako ljubo mi je svetišče tvoje, Gospod vojnih trum! Moja duša hrepeni in kopni po vežah Gospodovih. Moje srce in moje meso se veselijo v živem Bogu. Blagor jim, kateri prebivajo v tvoji hiši, o Gospod, vekomaj in vekomaj te bodo hvalili. Boljši je eden dan v tvojih vežah, kakor tisoč drugje. Izvolil sem, zaničevan biti v hiši svojega Gospoda, kakor bi stanoval v sotorih grešnikov. Ker usmiljenje in resnico ljubi Bog, milost in slavo daje Gospod. Dobrot ne bode kratil tistim, ki živé nedolžno. Gospod vojnih trum, blagor mu, kdor zaupa v tebe.« (Ps. 83, 2 nsl). Pa kakor dopada lep zvnanji tempelj, slično ugaja čista, brezmadežna duša Bogu in ljudem. Zato varujte te tempelje božje in branite je pred oskrumbo, da jih ne zapusti sv. Duh in je zasede hudobni duh. Bodite sv. tempelj, v katerem molite Očeta nebeškega v duhu in resnici (Jan. 4, 24), v katerem mu služite v svetosti in pravičnosti vse svoje žive dni. (Luk. 1, 75).

Ker poznam Vašo globoko vernost in pobožnost, kristijani predragi, zato vem, da Vas hudo v srcu zaboli, kadar slisite, da so hudobne roke kje kako hišo božjo oskrunile, da so jo dragocenosti oplenile, morebiti celo podrlé, kakor so v šestnajstem stoletju krivoverniki podirali katoliške cerkve, altarje, so lamali svete podobe, odpirali tabernakelje in svete hostije onečaščevali. Denimo, da greste na praznik sv. Barbare na divni griček, kjer stoji vkusno prenovljena cerkev, posvečena tej mogočni devici in mučenici. Pa glej, ko pridete do cerkve, zapazite, da so vhodna vrata vlomljena, in ko vstopite,

zagledate, da so altariji podrti, svete podobe zlomljene, stene razkopane, sploh da je vsa cerkev poškodovana. Ali bi Vas pri tem pogledu ne spreletela groza in ne zgrabila žalost in sveta jeza, tako da bi klicali maščevanje z nebes nad oskrunjevalca posvečene cerkve. In kdo bi Vam zameril to!

Toda, ljubi moji kristijani, kaj je mrtev tempelj od kamenja in lesa nasproti živemu tempelju, neumrljivi duši? Ta tempelj je svet, pravi sv. apostol, in to ste vi. Kako grozna hudobija mora pač biti, ako se oskruni tempelj sv. Duha, ako se duša omadežuje, ako se ona oropa svatovskega oblačila milosti, pa se v last da napuhu, lakomnosti, nečistosti, zavisti, požrešnosti, jezi. Podrt je sedaj zid žive sv. vere, porušen je stolp krščanske upanja, uničen je altar krščanske ljubezni in sesuta je streha strahu božjega. Bog je zapustil svoje bivališče. Zakaj »kakšno družbo ima Kristus z belijalom? Kakošno zvezo ima tempelj božji z maliki? Vi ste namreč tempelj živega Boga, kakor govori Gospod: Pri njih bom prebival in med njimi bom hodil in bodem njihov Bog, in oni bodo moje ljudstvo.« (II. Kor. 6, 15. 16). Če Bog dušo zapusti s svojimi milostmi, postane prazna, pa oslabi in omaga, ker nima zaslombe v živi veri, katero zanemarja; nima podpore v svetem upanju, ker gleda le na minljive reči; nima moči v božji ljubezni, ker je vdana ničemurnostim tega sveta. Čuječnosti in sramožljivosti ni več; odkrita je streha strahu božjega, in v dušo imajo prost pristop hudobije in skušnjave. Tu se vresniči svetopisemski pregovor: Domus impiorum debetur, tabernacula vero iustorum germinabunt. Hiša brezbožnih bode razrušena, prebivališča pravičnih pa bodo zelenela. (Pregov. 14, 11).

Gorje človeku, kateri oskruni tempelj božji; vkončal in pogubil ga bode Bog, piše sv. apostol Pavel. Skrbite preljubi moji, da Vas ne zadene to strašno gorje. Saj veste, kako je sicer mili in ljubeznivi Jezus kaznoval tiste, ki so oskrunjevali tempelj jeruzalemski. Naredil je kakor bič iz vrvic (Jan. 2, 15), pa je šel v tempelj in je začel izganjati iste, ki so v njem prodajali in kupovali. In jim je rekel: Pisano je: Moja hiša je hiša molitve, vi pa ste jo storili jamo razbojnikov. (Luk. 19, 45. 46). Če je božji Vzveličar našibal jude, ki so telesni tempelj skrunili, kako bode šele kaznoval kristijane, ki oskrunjajo in kvarijo duhovne tempelje. Zato pa živite, ljubi kristijani, verno in pobožno. Opravljajte v svoji duhovni hiši, v duši, darove pokore, zatajevanja, molitve in drugih čednostij. Darujte na altarju svojega srca Bogu čisto vest, neomejeno pokorščino in gorečo ljubezen. Ne dajajte slabih vzgledov bližnjemu, da ga ne pohujšate, da mu ne oskrunite duše, katero je rešil in odkupil Jezus Kristus s svojo predrago krvjo. »Popustite, kakor opominja sv. Peter, vso hudobijo in vso zvižajo, pa hinavščino in zavisti in vsa obrekovanja... Ko ste pristopili k njemu, živemu kamenu, od ljudij sicer zavrženemu, od Boga pa izvoljenemu in čiščenemu, ste tudi vi kakor živi kamni na nj zidani, ste duhovna hiša, sveto duhovništvo, da darujete duhovne daritve, prijetne Bogu po Jezusu Kristusu. Zatorej pravi Pismo: Glej, na Sijonu postavim največji vogeljnik kamen, izvoljen in drag, in kdor veruje v njega, ne bo osramočen. Vam torej, verujočim, je k časti, njim pa, kateri ne verujejo, je kamen, ki so ga zavrgli zidavci, in je postal pglavitni vogeljnik in kamen spotike in skala pohujšanja tem, kateri se spotikajo nad besedo in ne verujejo, v kar so vendar poklicani. Vi

pa ste izvoljen rod, kraljevo duhovništvo, svet narod, pridobljeno ljudstvo, da označujete kreposti tistega, ki vas je iz teme poklical k svoji prečudni svetlobi; kateri nekdan niste bili njegovo ljudstvo, sedaj pa ste ljudstvo božje; kateri niste usmiljenja dosegli, sedaj pa ste usmiljenje dosegli... Bili ste kakor izgubljene ovce, sedaj pa ste se obrnili k pastirju in škofu svojih duš«. (I. Petr. 2, 1. 4-10. 25).

* * *

Preljubi v Gospodu!

Ob koncu svojega govora Vas še naj opomnim na to, kar mi vелеvajo sveti obredi. Po dovršeni blagoslovitvi vogelnega kamena pravi namreč obrednik, naj škof povabijo vernike, da po svojih močeh pripomorejo k zidanju cerkve. Exhortatur populum ad contribuendum pro structura ecclesiae. Mnogoteri izmed Vas so udje društva za zidanje nove terno cerkve v Čadramu, katero je bilo od mojega prebлага prednika rajnega knezoškofa Jakoba Maksimilijana dne 7. januarja 1885 potrjeno in po visoki c. kr. namestniji v Gradcu dne 5. februarja tistega leta dovoljeno, in so kot društveniki v sveti namen že mnogo darovali, za kar jim danes izrekam svojo višepastirsko zahvalo in pohvalo. Drugi pa še bodo žrtvovali. In tako bode vsi koristili sebi. Zakaj kdor daruje cerkvi, posojuje Bogu, ki je najvestnejši povračnik. Kdor pomaga, postaviti Jezusu dostojno prebivališče na zemlji, on si kupi pravico do sedeža v nebesih.

Vselej sem globoko ganjen, kader berem v 35. in 36. poglavju druge knjige Mozesove zanimivo poročilo o izdelavi svetega šotora. Srečno so bili Izraelci iz Egipta, iz dežele hlapčevanja, prispeli do vznožja gore Sinajske, kjer jim je Gospod dal deset božjih zapovedij. Ob enem je veleval svojemu zvestemu služabniku Mozesu, naj napravi škrinjo zaveze in naj postavi krasen šotor za bogoslužje. Brž ko je Mozes prejel povelje, je zbral ves narod in ga je povabil, naj prostovoljno daruje za napravo svetega šotora. In kakošen je bil vspeh tega povabila? Ganljivo poroča o tem sv. pisatelj, rekoč: »Tedaj je šla vsa množica Izraelovih otrok izpred Mozesu, in je prinašala s prav voljnimi in pobožnimi srcem prvine Gospodu v dar, da bi se napravil šotor zaveze. Karkoli se je potrebovalo za službo božjo in za sveta oblačila, podelili so mošje in žene, ročnih pripetnic in uhanov, prstanov in zapestnic, razna zlata posoda je bila odločena Gospodu v dar. In ako je kdo imel višnjeve in temnorudeče volne, dvakrat barvanega škrlata, tančice iz kozjih dlak, iz rudečkastih ovnovih, kož in modrih kož, zlata, srebra in brona, akacijinega lesa, to so darovali Gospodu v poljubno porabo. Pa tudi žene, ki so znale šivati, so dale, kar so naredile iz višnjeve in temnorudeče volne in dvakrat barvanega škrlata in iz tančice in kožje dlake. Vse to so prostovoljno dale. In knezi so prinesli onihovih kamenov in drugih dragih kamenov za naramnik in za naprsnik, in dišav in olja za napravo svetilnic in za naredbo mazila in prijetno dišečih kadil. Vsi mošje in žene so s pobožnim srcem nosile darove, da bi izvršili delo, katero je zapovedal Gospod po Mozesu. Vsi otroci Izraelovi so žrtvovali prostovoljnih darov Gospodu.« (Eks. 35, 20—29).

Mozes je poklical mošje, katerim je dal Gospod modrost in znanost, da so umeli delati, česar je bilo treba za svetišče in kar je bil naročil Gospod. Tem zvedenim možem je izročil vsa darila Izraelovih otrok. »Ko so pa bili le-ti pri delu, piše nadalje sv. poročevalec, je ljudstvo vsaki dan zjutraj donášalo prostovoljnih darov. Zatorej so bili umetniki primorani iti in

reči Mozesu: Ljudstvo več prinaša, kakor je potreba. Tedaj je Mozes ukazal, oklicati po oznanjevalcu: Ne možki ne ženska naj nič več ne nosi k izdelavi svetišča. In tako so nehali darovati, ker je bilo darov dovolj in še preobilo. (Eks. 36, 3—7). V kratkem so dovršili imenitno delo. In ko je bilo vse dokončano, je oblak pokril šotor zaveze, in veličastvo Gospodovo ga je napolnilo. (Eks. 40, 31—32).

Ljubi moji kristijani! Izraelci so radi več, kakor je trebalo, darovali za napravo šotora, ki je bil le slaba predpoda, je bil samo le senca naših cerkv, v katerih prebiva sam božji postavodajalec, in je v njih Sin božji Jezus Kristus resnično, gotovo in bistveno pričujoč. Koliko več mora torej vredno in bolje biti, če darujemo za napravo ali za popravo katoliških cerkv, teh pravih hiš božjih. Če je Bog radovoljne darove za šotor stare zaveze bogato poplačal Izraelcem, kako bo šele povrnil prineske za svetišča nove zaveze! Preroke besede, katere je pobožni Tobija govoril o tistih, ki so po vrnitvi iz babilonske sužnosti pomagali vnovič zidati mesto Jeruzalem, te besede se bodo izpolnjevale tudi nad tistimi, ki bodo pomagali, zidati to cerkev. »Blagoslovljeni bodo, ki bodo pozidali tebe.« (Tob. 13, 18). Saj sem molil pri blagoslovitvi vogelnika, proseč: »Blagoslovi Gospod ta kamen, in dodeli na klic tvojega presvetege imena, da bodo vsi, ki k zidanju te cerkve pripomorejo z dobrim namenom, dosegli zdravje na duši in na telesu.«

Z nepopisnim veseljem so zidali za kralja Salomona čudoviti tempelj v Jeruzalemu. (III. Kralj. 5. 6. in 7. pogl.). In Bog je slovesno obljubil, da bode njegovo ime, njegovo srce in njegovo oko vse dni v tem tempelju, to se pravi, da bode Gospod imel tamkaj odprto srce in čuječe oko za vsakega, ki bode tam molil. (III. Kralj. 9, 3). Pa kaj je jeruzalemski tempelj v primeri s katoliško cerkvijo? Je le kakor podoba v zrcalu. Pozneje je bil tempelj poškodovan od sovražnikov, ki so Izraelce odgnali v sužnost. Po srečni vrnitvi so jeli judje zopet zidati in popravljati svetišče. Toda kmalu so popustili delo, češ, da si poprej hiše postavijo in druga opravila izvršijo. Zavoljo te malomarnosti jih je Gospod posvaril po preroku Hageju, rekoč: »Vzemite si k srcu svoja pota. Mnogo ste sejali, pa malo ste želi; jedli ste, pa se niste nasitili; pili ste, pa se niste napili; oblačili ste se, pa se niste zagreli. In kdor je dobil prislužek, vrgel ga je v razstrgano vrečo... Pričakovali ste obilo, in glej, bilo je malo; v hišo ste nosili, in Jaz sem tisto odpihal. Zakaj to? Zato, ker je moja hiša zapuščena, in ste vi hiteli sleharn k svoji hiši. Zategavoljo je nad vami zadržano nebo, da ne daje rose; in zadržana je zemlja, da ne daje sadu. In poklical sem sušo v deželo, na gore, na žito in vino, na olje in na vse, kar rodi zemlja, na ljudi in na živino in na vsako delo vaših rok.« (Hag. 1, 5—11).

Izraelci so ta resnobni opomin poslušali in so pričeli z vso vnemo zidati tempelj. In ko so dokončali sveto delo, govoril jim je Gospod zopet po preroku Hageju, rekoč: »Pomislite, kako je bilo, poprej ko se je kamen na kamen polagal v tempelju Gospodovem. Kako ste pristopili h kopi žita za dvajset meric, pa bilo jih je le deset; in ste prišli k tlačivnici, da bi oželi iz grozdja petdeset vrčev, pa bilo jih je le dvajsti. Udaril sem s smodom, z rjo in s točo vsa dela vaših rok... Vzemite si k srcu od tega dneva in v prihodnje... od dneva ko je bil vložen temelj za tempelj Gospodov. Mar li seme že klije? Tudi trta in smokev in granata in oljka se ne cvetó. Pa od tega dneva bom blagoslovil to.« (Hag. 2, 16—20). Žito se tedaj ni zelenelo, trta in drevje še ni brsti poganjalo, in vendar je Bog že naprej

obljubil, češ, da bode vse bogato blagoslovil, ker so spodobno popravili tempelj.

Prebudi kristijani! Vsemogočnost božja ni oslabela in ni omagala od dnevoj Hagejevih. Roka božje dobrotljivosti in pravičnosti ni prikrajšana od tedaj, da bi ne poplačala verno darov, katere ste že ali še bote podarili v čast božjo za zidanje nove cerkve. »Daruj veselih očíj po svojem premoženju, veli sv. Duha, zakaj Gospod je vračnik; On ti bo sedmerno povrnil.« (Ekl. 35, 12. 13). »Moje je srebro, moje je zlato.« (Hag. 2, 9). »Daj milošnje po svojem premoženju. Kakor moreš, tako bodi usmiljen. Imaš mnogo, daj bogato, imaš malo, daj malo, pa tudi to z dobrega namena. Zakaj dobro plačilo si naberaš na pot sile; ker milošnja daje veliko zaupanje pred najvišjim Bogom njemu, ki jo deli.« (Tob. 4, 7—11). S pogledom na te svetopisemske besede in na opomin našega ljubega Vzelečarja: »Dajte, in dalo se vam bode. Mero dobro, natlačeno in potreseno in zvrhano vam bodo dali v naročje vaše. S kakoršno mero namreč merite, s takošno se vam bode merilo.« (Luk. 6, 38), z ozirom na ta pomenljivi izrek Jezusov, pravim, sem oznanil darovanje, ki se bode po slovesni sv. meši vršilo okoli altara. Tudi jaz in vsi pričujoči častiti gospodje duhovniki se hočemo vdeležiti darovanja. Saj vsi potrebujemo zvrhane mere božjih darov. — Z družinimi močmi bode srečno dovršili stavbo, ki bode koristila rodom in rodom, in ki Vam bode še na čast in v hvalo, ko bode že zdavna večerni veter hlidel preko Vasih grobov, ko bode že trava rastla tam. Raynajte se po mojih višepastirskih opominih in nasvetih, in kmalu bode smeli veselo klicati: Dopolnjeno je!

Sklepna moja beseda pa bodi prelepa molitev, katero je sv. Avguštin rad in pogosto molil: »O Bog, ki si me ne po mojem zasluženju temveč po svojem usmiljenju pri svetem krstu posvetil v svoj tempelj, dodeli mi, prosim te, da bi vedno bil čist in svet tempelj. Očisti ta tempelj vseh madežev, okraši ga s čednostmi, prijetnimi tebi, in ne dopusti, da bi v tem tvojem prebivališču kaj bilo, kar bi žalilo oči tvojega veličanstva. Dodeli slednjič, da bom kakor živi kamen, katerega so težave in nadloge tega sveta zadostno izklesale in ogladile, enkrat v zidanje nebeskega Jeruzalema. Amen.«

Ocena cerkvenih kompozicij.

2. »Missa Ecce panis angelorum«, zložil Josip Lavtižar, župnik v Kokri na Gorenjskem, za en glas s spremljevanje orgel. Tako naslov maši, ki stane 80 kr. (Posamezen glas 15 kr.) ter se dobiva pri skladatelju v Kokri na Kranjskem. Č. g. Lavtižar nam ni neznana oseba na cerkveno-glasbenem polju. Že mnogo let se z besedo in z djanjem trudi za zboljšanje cerkvenega petja na Kranjskem, in da ni bil zaman skoro leto dni v Reznju (Regensburg) na Bavarskem, kjer se je pred nekaterimi leti na slavni cerkveno-glasbeni šoli učil, dokazuje nam prelepa, v resnici umeteljno zložena maša z naslovom »Ecce panis angelorum«. Skladba se tako zove, ker ji je vodilo (motivum) 21. vrstica iz sekvencije »Lauda Sion Salvatore«, katere se glasi: »Ecce panis angelorum, factus cibus viatorum«. In ta napev se vije, kakor rudeča nit skozi celo skladbo, ter ji daje nekako ednostnost. Melodija jako gladko teče, in umetno spremljevanje orgel ji daje tako rekoč svit in sijaj. Vse kaže umetni okus, cerkvenega duha in čut za pobožno-dramatičen efekt. Že dolgo let nismo dobili

v Slovencih tako dovršene cerkvene skladbe, kakor je omenjeno lepo delo g. Lavtizarja. In kako lahko je peti to enoglasno mašo! Zadosťuje en sam le koliko toliko izurjen pevec, kateri zna lepo besede izgovarjati (kar je najmenitnejše in najpotrebnejše pri petju) in glas spreminjati gledé forte in piano, in skladba bode, ako jo organist lepo spremlja, na pobožne naredila jako dober utis. Da, ako jo organist lepo spremlja, pravim, kajti skladba zahteva že nekoliko izurjenega organista. Ob lepem orgljanju pa in ako glas več pevcev in pevk gladko poje, sedaj en pevec, sedaj celi zbor, kakor je g. skladatelj tekom skladbe označil, navaden poslušalec še spoznal ne bo, je-li petje enoglasno ali večglasno. Vse diha življenje in na nekaterih mestih vspne se celo g. skladatelj do sv. navdušenja! Zatorej kličem vsem organistom: Evo Vam skladbo! Kakor navlašč za deželo, a tudi po mestnih cerkvah se bode lepo in dostojno čula — seveda ob dobrem petju in lepem orgljanju. Za one pa, katerim manjka marljivosti sploh, kateri nočejo ali ne morejo se tonko se priučiti, kolikor zahteva ocenjena lepa skladba g. Lavtizarja, za one pa, celi vek najdb, 19. vek, nima skladbe, ne glasbe. — Zunanja oblika imenovane »Missa«, je nenavadno lepa, fina in okusna.

3. »Immaculata«. Latinska maša v čast Brezmadežnemu Spočetju zložil in založil Gotthard Rott, župnik v Stari cerkvi na Kranjskem. To se mora reči, slovenski župniki so pač marljivi! Le-ta okusno pri Milicu v Ljubljani natisnjen zvezek obsega poleg maše še gradual in ofertorij za praznik Brezmadežnega spočetja Device Marije. Maša ustreza povsem zakonom glasbenim, liturgičnim zahtevam sv. cerkve in je jako lahka. Zložena je za čveteroglasni mešan zbor brez spremljevanja orgelj, kjer pevci in pevke še niso dobro izurjeni, tam se lahko tudi s spremljevanjem orgelj poje. Naj bi vendar tudi v naši lepi škofiji vsaj po mestih in trgih že začeli dostojne latinske maše, kakor to strogo sv. cerkev zahteva — peti! Za začetek bila bi omenjena maša kakor ustvarjena. Zatorej sezite po njej! Škoda, da ni g. skladatelj in založnik naznanil cene svoji skladbi! Cena morala bi biti pri vsakem tiskovnem delu naznanjena. L. H.

Gospodarske stvari.

Jajce v svetovnem prometu.

Pod tem naslovom nam podaje v »Südt. Post« neumorno delavni dr. Ip. jako umestnih opazk o vrednosti in razprodaji jajec in s tem posredno tudi o reji kokošij. Zgodi se sicer večkrat, da so kokoši gospodarju deveta briga in le gospodinji na ljubo jih redi pri hiši. Vsako pest žita, katerega jim vrže žena, sponaša mož in neredkokrat jih prav neusmiljeno razpodi, ako jih zasači kje na njivi »v škodi«. Jajce se mu namreč zdi malenkostna reč, ki ne zasluži posebnega pozora. A temu ni tako; to nam dokaže število jajec, ki se jih po svetu razproda.

V Berolinu se je prodalo l. 1888. lepo število jajec — 240 milijonov; v Parizu pa 288 milj. l. 1890. se je izvozilo iz naše države 606.000 mct. jajec, t. j. nad 1000 milijonov jajec. Iz Rusije so jih razposlali l. 1881. komaj 67 milj., a l. 1891. že 808 milijonov. V angleski državi se je nakupilo iz drugih držav l. 1891. za 40 milj. gld., t. j. 1275 milj. jajec in vrhu tega so imeli še 250 milj. domačih jajec — torej vseh skupaj okoli 1525 milj. — Ali se ne plača potemtakem vsako leto po sto in sto milijonov gold. za jajca? Na Galiskem,

na severnem Ogerskem in na Ruskem dobro izhajajo žage, ki režejo deske in deščice, v katerih se potem razposiljajo jajca. Koliko ljudij pač živi le o kupčiji z jajci!

Za jajca se v Evropi speča na leto okoli 600—840 milj. gold. Ne zaslužijo torej kokoši, da se vsaj zanaprej bolj skrbno redijo? Toliko milijonov jajec se izvozi iz naše države, koliko se jih pač porabi še le doma! Ne sledi-li iz teh števil, da storijo prav oni gospodarji, ki skrbno redijo kokoši take vrste, ki pridno in vstrajno nesó? Da nadalje njih oskrbovanje tako uravnajo, da jim nanesejo kokoši kolikor mogoče veliko jajec? — V ta namen priporočuje g. dr. Ip. v prvi vrsti kokoši, ki imajo priimek »Houdan«, ki nanesejo na leto najmanj 120—150 jajec in že tudi po zimi nesti začnejo. Edino to bi na njih morebiti kdo grajal, da ne valijo rade. Za ta posel pa so domače, navadne kokoši, in one »Houdan« tem pridnejše nesó.

Žitne cene v Mariboru od 21. do 28. marcija. Po hektolitrih: pšenica 5 fl. 70 kr., rž 5 fl. ječmen 4 fl. 55 kr., oves 3 fl. 45 kr., turšica ali kuruza 4 fl. 45 kr., proso 4 fl. 80 kr. in ajda 4 fl. 70 kr.

Sejmovi. Dne 4. aprila na Vranskem in v Poličanah (za svinje). Dne 7. aprila v Vildonu, na Ptujski gori, v Podčetrtku in Šoštanju. Dne 8. aprila v Imenem (za svinje). Dne 9. aprila pri Novi cerkvi in na Bregu pri Ptuj (za svinje).

Dopisi.

Iz Ribnice. (Glas naših kmetov.) Minola je volilna nevihta, ali srd naših nasprotnikov še ni prenehal. Izraža se ta skoraj v vsaki številki »Mariborčanke«, pa tako ostudno, da je že mnogi glas od nasprotne stranke šel po Ribnici: Ta članek ni za javnost, temu kaže v smeti! Da bi pisun resnice popolno ne preziral, mesto čast. duhovnikov pa napadal celo stranko, govorili bi z njim moško besedo; tako pa ne maramo se z njim drugače pečati, kakor s sledečimi vrsticami: 1. Je naša katoliška zavest globoko užaljena s tem, da pisun zmeče vse blato svojega uma na naša ljubljena čč. gg. duhovnika. Priče smo vsi kmetjevolilci njunega delovanja in sploh obnašanja. Lahko torej trdimo, da sta storila le dolžnost svojo kot prava duhovnika proti takšnim nasprotnikom! Poznali smo vas že kot nasprotnike prej, ali v takej luči, kakor vas slika pisun, še nikdár! Sram bodi vendar vas takšnega zagovornika! Vrhu tega se ta vtika še celó v cerkvene zadeve, bratovščine itd. To je glavno, kar pisuna pred našimi očmi znači, pa ljudstvo najbolj razburja. Kdor hoče v Ribnici to napadati, bodi prepričan, splošne graje in preziranja! 2. Ravno rogoviljenje vaše prej in po volitvi je krivo, da se ljudstvo izogiba vaših prodajalnic in krčem. Ni trebalo k temu agitacije gg. duhovnikov, kacij petkrat na volilnem bojišču so kmetje že sami lahko spoznali obraz in hišo nasprotnika. Da bode to trajalo dolgo, morda zmiraj, k temu dosti pripomore omenjeni pisun. Saj če smo v javnosti kmetje mu »Sippe« (sodrga), kdo mu hoče to nadlego še v hišo nositi! Torej kdor trpi na tej »suši«, naj spregleda, da vé, komu se zanjo zahvaliti! — 3. Tarna pisun kot nedolžno jagnje nad krivičnostjo naše komisije in stranke. Lahko si mislimo, predno on to nese v list, nesel bi ne drugo mesto, kjer bi si iskal pravico, ako bi se tega — upal! — Kjer ni resnice, ondi ni podlage! 4. Boli pisuna nekaj trpkih besed v naših